

JAAARVERSLAG

2022

INHOUD

INHOUD	3
VOORWOORD	5
INLEIDING	6
BASIS GEZONDHEIDSZORG	8
INTERNATIONAAL	12
MONDZORG	16
SEKSUELE EN REPRODUCTIEVE ZORG	18
GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG	22
COMMUNICATIE EN FONDSENWERVING	26
OVERZICHT FONDSEN EN PARTNERS	30
ORGANISATIE	32
TOEZICHT EN VERANTWOORDING	34

VOORWOORD

Het jaar 2022, waarin opnieuw oorlog woedt in Europa, houdt ook Dokters van de Wereld in de ban. We zijn sinds 2015 actief in het oosten van Oekraïne. Direct na de Russische inval evacueren we onze medewerkers. Maar al snel gaan we terug om de hulpverlening voort te zetten en uit te breiden voor de slachtoffers van deze gruwelijke oorlog. Dit kunnen we onder andere doen met steun van vele donateurs en Giro555.

In Nederland draaien onze Zorgbussen overuren om zorg te bieden aan Oekraïense vluchtelingen. We ontvangen daarbij veel steun van donateurs en vrijwilligers. Zo organiseert bijvoorbeeld een nieuw team vrijwilligers een wekelijks spreekuur bij een grote opvanglocatie in Badhoevedorp. En leerlingen van de 2e Marnixschool in Utrecht zamelen geld in met statiegeldflessen en een rommelmarkt.

De komst van Oekraïense vluchtelingen brengt naast solidariteit ook juist een pijnlijke discrepantie aan het licht. Door een weeffout in het beleid moeten onder meer Oekraïense vrouwen zelf opdraaien voor de kosten van een abortus. Samen met een brede coalitie van organisaties uit het maatschappelijk middenveld vragen wij om een oplossing voor alle vrouwen voor wie dit speelt. Uiteindelijk besluit het kabinet dit alleen te repareren voor Oekraïense vluchtelingen en blijven ongedocumenteerde vrouwen in de kou staan.

Ook de opvang voor asielzoekers kraakt en piept in 2022. In Ter Apel, maar ook in veel andere opvanglocaties door heel Nederland is geen goede toegang tot zorg. Samen met Artsen zonder Grenzen sturen wij daarom een brandbrief aan het kabinet.

Noodgedwongen groeit Dokters van de Wereld. De inzet van onze Zorgcafés, Zorgbussen en spreekuren neemt toe. Dankzij een extra bijdrage van de Nationale Postcode Loterij kunnen wij een extra Zorgbus aanschaffen en een van de oude Zorgbussen opknappen. De nieuwe Zorgbus wordt meteen ingezet om seksuele en reproductieve zorg te verlenen aan vrouwen in een kwetsbare positie. We verzamelen ondertussen data voor een onderzoek naar baarmoederhalskanker onder ongedocumenteerde vrouwen. Deze groep wordt in Nederland nu uitgesloten van bevolkingsonderzoek.

In 2022 starten we samen met de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) een meerjarig project om alle vormen van seksueel en gendergerelateerd geweld binnen migrantgemeenschappen in Nederland bespreekbaar te maken en te bestrijden.

Begin december staan we stil bij het 25-jarig bestaan van Dokters van de Wereld. Het liefst zouden we onszelf opheffen, omdat iedereen toegang heeft tot zorg. Helaas is niets minder waar en voelen we ons genoodzaakt zelfs een medische post te openen in Amsterdam, omdat steeds minder mensen terecht kunnen bij een huisarts.

Zolang Marcel uit Emmen klant is van de voedselbank en geen geld heeft voor de tandarts, staat onze vrijwillige tandarts Hans voor hem klaar. Zolang Salim uit Den Haag op de wachtlijst staat voor een behandeling in de geestelijke gezondheidszorg, biedt onze vrijwillige psycholoog Charlotte een luisterend oor. En zolang niet iedereen naar de dokter kan, kunnen wij ons niet opheffen. We zullen daarom samen met u blijven strijden!

Jasper Kuipers
Directeur Dokters van de Wereld

INLEIDING

Als Dokters van de Wereld strijden wij voor het recht op zorg voor iedereen. Dat doen samen met onze internationale collega's in meer dan 70 landen waaronder Nederland. Onze vrijwillige zorgprofessionals leveren zorg waar dat nodig is, maar we willen ook dat de toegang tot zorg structureel verbetert. Daarom pleiten we als internationale beweging voor het recht op zorg bij politici en beleidsmakers in binnen- en buitenland.

DIT IS WAT WIJ WILLEN

Iedereen heeft recht op zorg. Toch krijgen veel mensen niet de zorg die zij nodig hebben. Dat zijn vaak al mensen in een kwetsbare positie. Dat vinden wij onacceptabel. Uitsluiting en discriminatie accepteren wij niet. Daarom bieden we praktische oplossingen met medische hulp en mentale steun. Maar onze strijd gaat verder. Wij willen structurele veranderingen teweegbrengen. Dus laten we van ons horen in Den Haag en bij internationale instituten. En we stoppen pas als het recht op zorg voor iedereen gewaarborgd is.

WIE HELPEN WIJ?

Iedereen heeft recht op zorg. Wie je bent of waar je vandaan komt, mag geen reden zijn dat je geen zorg kunt krijgen. Wij helpen mensen die geen of gebrekkige toegang tot gezondheidszorg hebben, zoals in arme landen, conflictgebieden en na natuurrampen. In Nederland helpen wij mensen met weinig geld, nieuwkomers of mensen die om wat voor reden dan ook geen verblijfspapieren hebben:

Mensen met een kleine portemonnee. Al vóór de hoge inflatie in 2022 was bijna de helft van de Nederlanders financieel kwetsbaar. Daardoor gaan zeker 1,5 miljoen Nederlanders niet of nauwelijks naar de tandarts met ontstekingen en ernstige pijnklachten tot gevolg. Mensen mijden zorg vanwege het eigen risico. Ook is anticonceptie voor eigen rekening voor vrouwen vanaf 21 jaar. Ruim een kwart van de vrouwen met een laag inkomen wil liever een andere vorm van anticonceptie gebruiken, maar doet dat niet vanwege de kosten.

Nieuwkomers. Nederlanders hebben gemiddeld vijf keer per jaar contact met hun huisarts. Voor nieuwkomers (asielzoekers

en vluchtelingen) is een bezoek aan de huisarts, of zelfs een telefonisch consult, helemaal niet zo vanzelfsprekend. Daar kwamen in 2022 65 duizend Oekraïense vluchtelingen bij. Nieuwkomers spreken de taal niet of weten niet waar ze kunnen aankloppen, maar hebben wel zorg nodig. Sinds de gratis inzet van tolken in 2012 is stopgezet, worden tolken veel minder ingezet in de zorg. In Amsterdam en Nijmegen hebben wij Zorgcafés waar nieuwkomers in hun eigen taal vragen kunnen stellen en hun verhalen en problemen voorleggen aan vrijwillige cultuurcoaches en medische professionals. Of het nu gaat om hun lichamelijke of geestelijke gezondheid of om wegwijs te worden gemaakt in het Nederlandse zorgsysteem. De Zorgbussen en Zorgcafés vormen een toegangsportaal naar verdere hulpverlening in het reguliere systeem.

Ongedocumenteerde mensen. In Nederland leven naar schatting tussen de 23.000 en 58.000 mensen die geen geldige verblijfspapieren (meer) hebben. Een aantal weet de weg in de maatschappij goed te vinden. Zij doen bijvoorbeeld zwart werk en hebben een stabiele woonsituatie. Er zijn echter ook mensen die niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Zij leven noodgedwongen op straat of zwerven van opvanglocatie naar opvanglocatie. Vaak kunnen ze om verschillende redenen niet terug naar hun land van herkomst. Bij vluchtelingen zonder geldige verblijfspapieren maar ook bij andere migranten kan sprake zijn van traumatische ervaringen, opgedaan in het land van herkomst of tijdens hun reis naar Europa. Hoewel veel ongedocumenteerden veerkrachtig zijn, brengt deze kwetsbaarheid risico's met zich mee voor hun gezondheid.

Toegang tot gezondheidszorg is een internationaal erkend mensenrecht dat ook bij wet in Nederland is vastgelegd. Voor mensen zonder verblijfspapieren blijkt het in de praktijk echter lastig om zonder bemiddeling medische zorg te krijgen. Wij helpen deze mensen in onze Zorgbussen, onze Zorgcafés, via spreekuren en een telefonische helpdesk. Het doel is hun zelfredzaamheid binnen de Nederlandse gezondheidszorg te vergroten.

BASIS GEZONDHEIDSZORG

Iedereen moet naar de dokter kunnen als dat nodig is.

Dat is een mensenrecht. Toch is toegang tot medische zorg niet voor iedereen vanzelfsprekend in Nederland.

Onze vrijwillige artsen verlenen zorg aan mensen die om wat voor reden dan ook niet bij een huisarts terecht kunnen. Daarnaast pleiten we voor structurele oplossingen, zodat iedereen gewoon naar de dokter kan en ons werk niet meer nodig is.

Huisartsentoeegang wordt voor veel mensen in Nederland een steeds groter probleem. Helemaal voor mensen zonder zorgverzekering. Denk aan mensen zonder verblijfspapieren die geen zorgverzekering mogen afsluiten. Zij staan achterin de rij. Zorg aan hen kost vaak meer tijd, terwijl veel huisartsen al overbelast zijn. Ook moeten zorgverleners meer moeite doen om zorg aan deze mensen vergoed te krijgen. Daarnaast is het voor ongedocumenteerde mensen en andere nieuwkomers moeilijk om hun weg te vinden en zorg te krijgen in het complexe Nederlandse zorgsysteem.

ZORGBUSSEN

In 2022 verleenden we medisch zorg in onze Zorgbussen in Amsterdam en Den Haag. Iedere week hielden we 6 à 7 spreekuren, gehouden door zo'n 60 medische vrijwilligers en 10 vrijwillige chauffeurs. Patiënten werden voorzien van advies, kregen een recept mee of een doorverwijzing naar mondzorg, het spreekuur voor seksuele en reproductieve zorg, of het spreekuur voor psychosociale ondersteuning bij Dokters van de Wereld. In 2022 hebben we 2.156 consulten op de Zorgbussen gedaan en 1.446 verschillende patiënten gezien.

HELPDESK

Mensen uit het hele land die nergens anders terecht kunnen, bellen met onze Helpdesk. In 2022 maakte onze Helpdesk een professionaliseringsslag door. De Helpdesk heeft een landelijk bereik én verzorgt ook een groot deel van de opvolging van de spreekuren. In 2022 heeft de Helpdesk 2.400 telefonische consulten verzorgd.

ZORG AAN OEKRAÏENSE VLUCHTELINGEN

In maart 2022 bereikten steeds meer vluchtelingen uit Oekraïne Nederland. Lang niet overal kon de reguliere zorg dat aan. We werden gevraagd om met de Zorgbus op diverse opvanglocaties een medisch spreekuur te verzorgen. Dat hebben we gedaan van maart tot oktober op diverse locaties in Amsterdam en in Badhoevedorp (op verzoek van de gemeente Haarlemmermeer). De problematiek was zeer divers, van mensen die hun kankerbehandeling moesten onderbreken tot mensen met scabiës. We hebben 687 mensen van zorg kunnen voorzien.

ZORGCAFÉS

We hebben Zorgcafés op verschillende locaties in Amsterdam, Arnhem en Nijmegen. Onze Zorgcafés bevinden zich in ontmoetingscentra voor vluchtelingen zoals Boost in Amsterdam, Gezellig Nijmegen en The Beautiful Mess in Arnhem. Daarnaast houden we spreekuren in asielopvanglocaties. Een Zorgcafé is een laagdrempelig spreekuur, waar we nieuwkomers op weg helpen naar passende zorg en psychosociale ondersteuning bieden. In de Zorgcafés werken psychosociale ondersteuners, artsen, verpleegkundigen en psychologen samen met cultuurmediators. Allemaal op vrijwillige basis. De cultuurmediators spreken de verschillende talen van de nieuwkomers en kunnen optreden als onafhankelijk vertaler. Bovendien kennen ze de culturele verschillen en gevoeligheden. Cultuurmediators zijn vaak ervaringsdeskundige en begrijpen de uitdagingen van nieuwkomers, omdat ze zelf ooit ook in die situatie zaten.

De zorgverleners en cultuurmediators geven medisch advies en psychosociale ondersteuning, en leggen uit hoe het zorgsysteem hier werkt. En als het nodig is, helpen we nieuwkomers in contact te komen met reguliere zorgverleners. Of we begeleiden hen tijdens specialistische behandelingen in het ziekenhuis of ggz. In 2022 hebben we 398 personen begeleid in ruim 1.700 consulten. Afhankelijk van de problematiek zijn er tussen 3 tot 10 consulten per persoon gehouden. Er zijn 95 doorverwijzingen naar de reguliere zorg gedaan.

'OPLUCHTING EN DANKBAARHEID'

In de Zorgbus zag vrijwillig arts Joanne Bakker veel Oekraïense vluchtelingen die net waren aangekomen in Nederland: "Het was heel indrukwekkend. Veel mensen hadden slaapproblemen, haaruitval en stressklachten. Ik zag een 6-jarig meisje met tics. Ze knipperde veel met haar ogen en had paniekaanvallen. Haar moeder maakte zich ernstige zorgen. Ook waren er veel mensen van wie de behandeling door de oorlog abrupt was gestopt, zoals een 50-jarige man met darmkanker en een 18-jarige vrouw met een bipolaire stoornis. Ook moesten we hoogzwangere vrouwen snel koppelen aan een verloskundige. Vooral zagen we veel mensen van wie de medicijnen bijna op waren. Ze waren bang dat ze niet tijdig hun medicijnen konden krijgen. Er was opluchting en dankbaarheid als wij deze recepten voor hen uitschreven."

Vanuit de Zorgcafés zijn 2022 ook 50 voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd. Daarbij waren 375 personen aanwezig. Er komen vele zorgonderwerpen aan bod. Denk aan de Nederlandse gezondheidszorg, de zorgverzekering en eerste hulp bij ongelukken, maar ook onderwerpen die de gezondheid beïnvloeden zoals gezonde voeding, stress, slapen, gezondheid tijdens de ramadan, menstruatie, anticonceptie en hormonen, en drugs- en alcoholgebruik.

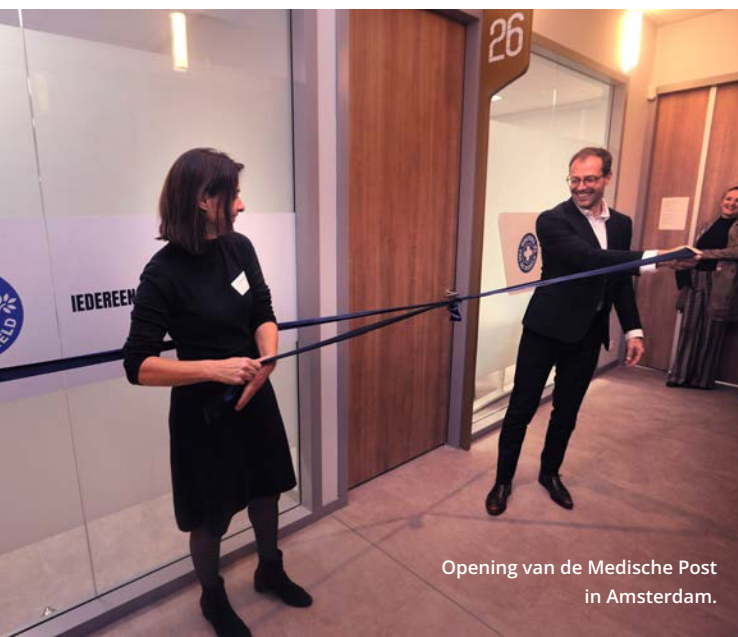

OPENING MEDISCHE POST

Via onze Zorgbussen en Zorgcafés proberen we altijd kwetsbare doelgroepen in de reguliere zorg geplaatst te krijgen. Alleen gaat dat de afgelopen jaren steeds moeilijker. Huisartsentoeegang begint voor veel mensen een steeds nijpender probleem te worden. Helemaal voor ongedocumenteerde mensen. Zelfs met onze medische ondersteuning, advies en bemiddeling is het vaak onmogelijk om complexe groepen zoals ongedocumenteerde mensen te plaatsen bij gewone huisartsenpraktijken. Uit deze nood ontstond het idee zelf een huisartsenpost in Amsterdam openen. In 2022 is de Medische Post van idee tot werkelijkheid gebracht met een opening op 14 december 2022. In de eerste week van januari 2023 openden de deuren voor de eerste patiënten.

De Medische Post zorgt voor een betere toegang voor ongedocumenteerden tot passende en tijdige zorg. Dat doet de Medische Post door met eigen huisartsen en vrijwilligers op een vaste locatie in Amsterdam-West huisartsenzorg te bieden. We werken samen met huisartsenpraktijken en GGD Amsterdam en dragen zo bij aan de ontwikkeling van meer binding en sensitiviteit voor de zorg aan groepen in kwetsbare posities. We gebruiken wat we zien voor onze pleitbezorging.

Uiteindelijk hopen we de Medische Post weer snel te kunnen sluiten. Een parallel zorgsysteem opzetten is het laatste wat wij willen.

Opening van de Medische Post in Amsterdam.

Met de opening van de Medische Post willen we het toegangsprobleem in zorg voor ongedocumenteerde mensen blootleggen. Onder meer Het Parool en het AD besteedde aandacht aan de opening.

PLEITBEZORGING

Dokters van de Wereld strijdt als onafhankelijke medische mensenrechtenbeweging voor de universele toegang tot gezondheidszorg. Dit brengen we in de praktijk door hulp te verlenen aan mensen die nergens anders terecht kunnen maar ook door het beïnvloeden van beleid wat daaraan ten grondslag ligt. Door beleidsmakers te laten zien welke mensen zorg ontberen en welke impact dit heeft. Door oplossingen aan te dragen vanuit de praktijk van zorgverleners. En door ons voortdurend publiekelijk uit te spreken over toegang tot gezondheidszorg als mensenrecht voor iedereen.

Onze inzet is dat de overheid het recht op zorg voor iedereen garandeert zonder barrières voor medici om zorg te verlenen en vergoed te krijgen. Daarvoor moeten er in Nederland voldoende huisartsen zijn, zodat zij voldoende tijd hebben voor de patiënt. Dan kunnen huisartsen meer aandacht geven aan patiënten in kwetsbare posities. Ook pleiten we ervoor dat alle zorgprofessionals en zorginstellingen goed op de hoogte zijn van het recht op zorg voor iedereen en kennis hebben van cultuursensitieve zorg.

ONDERZOEKEN NAAR HUISARTSENTOEGANG

Uit onze hulpverlening blijkt dat mensen in een kwetsbare positie vaak eerder en moeilijker toegang vinden tot een huisarts dan anderen, omdat huisartsen in Nederland overbelast zijn. Zowel in Amsterdam als in Den Haag brachten we aan de hand van twee onderzoeken in kaart waarom vooral ongedocumenteerde patiënten vaak niet terecht kunnen bij een huisarts. Deze kennis is breed gedeeld met instanties, expertisecentra en brancheorganisaties op het gebied van gezondheidszorg. De opening van onze Medische Post in Amsterdam onderstreept ons pleidooi dat de nood zo hoog is en dat het zorgaanbod op dit moment niet toereikend is. Mede dankzij onze inzet zal het vergoedingssysteem voor zorg aan ongedocumenteerde patiënten worden vereenvoudigd. Daarnaast dragen onze voorlichting aan huisartspraktijken en gastcolleges aan huisartsen in opleiding bij aan meer kennis van en sensitiviteit voor zorg aan deze ongedocumenteerden.

NIEMAND OP STRAAT

Een belangrijke randvoorwaarde voor goede gezondheidszorg is onderdak en daarom boden wij in maart 2022 de petitie 'Niemand op straat' aan in de Tweede Kamer. De petitie, met ruim 35.000 handtekeningen, roept op tot een nationaal opvangbeleid voor alle daklozen, maar helaas bleef het kabinet in reactie bij haar standpunt dat ongedocumenteerde mensen geen recht hebben op onvoorwaardelijke opvang.

Het afgelopen jaar waren we ook getuige van wanbeleid in de asielopvang met als dieptepunt de dramatische situatie in Ter Apel. Samen met Artsen zonder Grenzen stuurden wij een noodoproep naar het kabinet, waardoor de Tweede Kamer bewindslieden ter verantwoordingen riep om de zorg in vooral de crisisnoodopvang beter te organiseren en alle vluchtelingen gelijk te behandelen en van adequate zorg te voorzien.

Aan de Tweede Kamer boden we in maart onze petitie aan voor opvang voor alle daklozen in Nederland.

INTERNATIONAAL

Dokters van de Wereld strijdt voor toegankelijke zorg, voor iedereen. Dit doen we in Nederland én de rest van de wereld, als onderdeel van het Médecins du Monde-netwerk. Samen helpen we zorgbehoevende mensen met 400 projecten in meer dan 70 landen. Zo verbeteren we de toegang tot zorg voor ruim 6 miljoen mensen.

De hulpverleners van Dokters van de Wereld komen in actie bij natuurrampen. Afgelopen jaar verlenen we hulp aan de slachtoffers van de overstromingen in Pakistan. De overstromingen hebben het land voor een groot deel verwoest. Miljoenen mensen raakten onthoemd en hebben humanitaire hulp nodig. Dokters van de Wereld was al aanwezig in Pakistan en is meteen medische noodhulp gaan verlenen. In Nederland hebben we fondsen geworven om dit werk mogelijk te maken.

oorlog in Oekraïne

Dokters van de Wereld was voor de oorlog al actief in Oekraïne, vooral in de gebieden waar nu het hardst wordt gevochten. Onze collega's weken uit naar veiligere gebieden om daar zorg te verlenen aan de mensen die moeten vluchten door de oorlog.

We ontvingen veel extra giften van onze donateurs. Bovendien werd Dokters van de Wereld gastdeelnemer van de Oekraïne-actie van Giro555 vanwege onze aanwezigheid in Oekraïne én medische expertise. Zo konden we onze medische noodhulp flink opschalen.

Op twee plekken aan de grens van Roemenië en Oekraïne verleenden een mobiel team met veertig vrijwilligers medische hulp aan Oekraïense vluchtelingen. Ook zijn er twee mobiele teams actief in de Oekraïense steden Chernivtsi en Dnipro. De teams zorgen dat mensen toegang krijgen tot medische hulp, gratis medicatie en begeleid worden naar het ziekenhuis als dat nodig is.

De ziekenhuizen in Oekraïne kampen met allerlei tekorten. Daarom rijden er doorlopend humanitaire medische konvooien van Dokters van de Wereld naar diverse ziekenhuizen in het hele land. In 2022 hebben tientallen zorginstellingen bevoorrad en daarmee meer dan 300.000 mensen geholpen. Ook starten we met levensreddende konvooien vanuit Nederland. We sturen medische materialen, medicijnen en preventiemiddelen voor mensen met hiv en mensen binnen de hoogrisicogroepen. In Oekraïne was voor de oorlog al sprake van een hiv-epidemie. De oorlog zorgt voor allerlei tekorten in de zorg en de

hiv-preventieprogramma's, wat tot levensgevaarlijke situaties kan leiden. Met middelen van Giro555 werkten Aidsfonds, AFEW-Ukraine en Dokters van de Wereld samen om toegang tot zorg te realiseren voor mensen in Oekraïne die kwetsbaar zijn voor of door hiv.

TOEGANG TOT VEILIGE CHIRURGIE EN ANESTHESIE

Wereldwijd ontberen vijf miljard mensen toegang tot veilige en betaalbare chirurgische zorg en anesthesie. Daarom legt Dokters van de Wereld Nederland zich samen met Global Surgery Amsterdam (GSA) toe op chirurgie- en anesthesie-trainingsprogramma's in Tanzania en Sierra Leone. Het aanbod van de trainingen stemmen we af op de behoeftes van het lokale medische personeel en de gezondheidsprogramma's van de lokale overheid. We zijn partners van het Haydom Lutheran Hospital in Tanzania en het Masanga ziekenhuis in Sierra Leone.

In 2022 hebben we in Tanzania twee trainingsprogramma's uitgevoerd. Daarbij traiden we 63 artsen en zorgprofessionals en verleenden we chirurgische zorg aan 59 patiënten in reconstructieve en traumachirurgie. Het eerste chirurgische kamp vond plaats in mei en was gericht op trauma en open fractures. Er werd getraind

met chirurgen en artsen van het Haydom Lutheran Hospital in nauwe samenwerking met de nieuwe trauma- en orthopedisch chirurg.

BRANDWONDZORG

In november stond het tweede operatiekamp in het teken van brandwondenzorg. De cursus Basics of Burn Care vond opnieuw plaats gedurende 3 dagen met 25 deelnemers van 7 verschillende medische instellingen in de omgeving. Onder de deelnemers bevonden zich artsen, clinical officers, verpleegkundigen en een fysiotherapeut. Sommige deelnemers reisden twee dagen om aan de cursus deel te kunnen nemen. Gedurende drie dagen kregen de deelnemers theoretische lessen en praktische trainingsoefeningen over brandwondenzorg en -management. Op basis van pre- en post-testscores hebben de deelnemers hun kennis met 42 procent verbeterd.

Ook ondersteunen we één van onze Tanzaniaanse artsen in zijn specialisatie tot orthopedisch chirurg aan de Muhimbili University Of Health And Allied Sciences in Dar es Salaam, Tanzania. Hiermee leggen we de focus op de lange termijn. Het Haydom

Lutheran Hospital gaat over drie jaar beschikken over een zeer betrokken en gekwalificeerde orthopedisch chirurg in het ziekenhuis waardoor de patiëntenzorg en opleidingsmogelijkheden zullen toenemen.

Kwaliteitsverbetering en training van medische professionals in orthopedische en traumachirurgie in Tanzania is nog altijd belangrijk. Wij zien patiënten die door gevaarlijke verkeerssituaties of ongelukken tijdens het werk botbreuken en wonden oplopen die soms te complex zijn voor de huidige kennis in het ziekenhuis. Hierdoor krijgen patiënten niet de zorg die ze nodig hebben en houden ze pijn of raken immobiel.

SIERRA LEONE

Ons andere partnerziekenhuis is Masanga Hospital in het district Tonkolili, centraal in de noordelijke provincie Sierra Leone. Ongeveer 440.000 mensen zijn voor hun gezondheidszorg afhan-

kelijk van dit ziekenhuis. Dit aantal stijgt elk jaar. Dit overheidsziekenhuis wordt sinds 2006 ondersteund door het Masanga Hospital Rehabilitation Project. Naast klinische zorg richten we ons op capaciteitsopbouw door onderwijs te geven en medisch onderzoek te bevorderen. Wij geloven dat dit bijdraagt aan duurzame en hoogwaardige gezondheidszorg in een land met zeer weinig artsen. In 2022 hebben we 31 artsen en zorgprofessionals getraind. Daarnaast hebben we chirurgische zorg verleend aan 13 patiënten met reconstructieve en traumachirurgie.

SEKSUELE EN REPRODUCTIEVE GEZONDHEID

In Sierra Leone zet Dokters van de Wereld zich ook in voor seksuele en reproductieve gezondheid onder vrouwen. Onze hulpverleners gaan in gesprek met (leiders van) lokale gemeenschappen, vooral over onderwerpen als moeder- en kindersterfte, tienerzwangerschappen, familieplanning en genitale verminking. We geven voorlichting, trainen lokale

ALS DE LAATSTE GRENSOVERGANG SLUIT

STOPT DE NOODHULP AAN MILJOENEN SYRIËRS

gezondheidsmedewerkers en werken samen aan preventie. In 2022 hebben we onderzocht hoe we dit programma in Sierra Leone vanuit Nederland verder kunnen uitbreiden.

INTERNATIONALE PLEITBEZORGING

Als Dokters van de Wereld verlenen we niet alleen zorg en noodhulp, we pleiten ook voor structurele veranderingen. Om de toegang tot zorg voor méér mensen te verbeteren, zet het internationale netwerk van Dokters van de Wereld zich in om de koers van internationale instituten te beïnvloeden. Denk daarbij aan de Europese Unie, de Verenigde Naties of de Wereld Gezondheidsorganisatie. Daarnaast zijn we deelnemer van de Dutch Global Health Alliance. Deze groep ngo's pleit voor een behoeftegestuurde en eerlijke verdeling van hulp en gelden van de Nederlandse internationale medische hulpverlening. Het internationale netwerk van Dokters van de Wereld riep in meerdere crisissituaties in 2022 internationale partijen op

om gezondheidswerkers te allen tijde ongehinderd toegang te verlenen tot burgers in nood. Bijvoorbeeld in Syrië. In het noordwesten van dat land leven alleen al 2,8 miljoen intern ontheemden in kampen of informele nederzettingen zonder adequate gezondheidszorg. Het leven van miljoenen Syriërs hangt elk halfjaar af van een cruciale beslissing van de VN-Veilighedsraad of de laatste grensovergang met Turkije openblijft voor voedselhulp, essentiële medicijnen en andere humanitaire basisgoederen. Door de gevolgen van meer dan 10 jaar oorlog was de toegang tot gezondheidszorg in Syrië al vóór de aardbevingen van begin 2023 bijzonder slecht. Dokters van de Wereld blijft de Veiligheidsraad dus oproepen de grens open te houden en gezondheidszorgwerkers ongehinderd toegang te verlenen.

MONDZORG

In Nederland is mondzorg voor eigen rekening, je eigen verantwoordelijkheid. Maar inmiddels kunnen ruim 1,5 miljoen Nederlanders de tandarts niet meer betalen. Ze slaan controles en behandelingen over. Daardoor lopen veel mensen rond met ontstekingen en ernstige pijn.

De gevolgen van verwaarloosde mondzorg zijn groot. Bij Dokters van de Wereld zien we dat mensen moeite krijgen met eten en niet meer kunnen slapen door de pijn. Ook trekken mensen zich terug uit schaamte over hun slechte gebit. Op de langere termijn kunnen verwaarloosde gebitsproblemen hart- en vaatziekten veroorzaken. De pijn en schaamte kan leiden tot ziekteverzuim, werkloosheid, eenzaamheid en zelfs psychische problemen. Al deze problemen hadden eenvoudig voorkomen kunnen worden als mensen gewoon naar de tandarts kunnen gaan.

BEHANDELING VAN KWETSBARE DOELGROEPEN

In 2022 is veel aandacht uitgegaan naar het verstevigen van het programma Mondzorg. De Mondzorgkaravaan van Dokters van de Wereld rukte vorig jaar 9 keer uit. Ook zijn er in samenwerking

met de gemeente Amsterdam en het Rode Kruis 3 extra Mondzorgkaravanen georganiseerd voor Oekraïense vluchtelingen. De Mondzorgkaravaan bestaat meestal uit een Mondzorgbus en een Preventiebus. De Mondzorgbus is een volledig uitgeruste mobiele tandartspraktijk. In de Preventiebus geven we individuele voorlichting. Ook gaven we groepsvoorlichtingen aan de cliënten van samenwerkende organisaties. Denk aan poetsvoorlichting aan ouders en kinderen. Daarnaast hebben we het aantal groepsvoorlichtingen aan ongedocumenteerde mensen uitgebreid en geven we voorlichting aan verwijzers en medische vrijwilligers.

In de steden die we aandeden vonden we tandartspraktijken bereid om de vervolghandelingen na ons vertrek kosteloos op zich te nemen. Dit zijn de zogenoemde lokale *Friendly Networks*. Ook hebben we praktijken geworven op plekken waar we niet met de Mondzorgkaravaan kwamen. Bovendien bouwden we onze *Friendly Networks* in Amsterdam, Den Haag, Nijmegen en Arnhem uit om ook ongedocumenteerde mensen met gebitsproblemen te helpen.

ZORGCAFÉS

In de Zorgcafés zien we ook nieuwkomers met gebitsproblemen. Mensen zijn tijdens hun vlucht vaak niet in staat geweest om tanden te kunnen poetsen of beschikken in Nederland niet de financiële middelen om voor hun gebit te zorgen. Dit maakt dat mensen rondlopen met klachten met alle gevolgen van dien. Gelukkig kunnen we vanuit de Zorgcafés steeds vaker doorverwijzen naar lokale tandartsen uit het Friendly Network. Ook bemiddelen we tussen cliënten en tandartsen om behandelingen en de kosten te spreiden met een betalingsregeling. Op deze manier hebben we ruim 80 personen van hun klachten kunnen helpen.

PLEITBEZORGING

Lang hebben kabinetten beweerde dat de problemen rond mondzorg door gemeenten kunnen worden opgelost. In de praktijk gebeurt dat bijna nooit. Met zo veel mensen die geen mondzorg meer kunnen betalen, pleit Dokters van de Wereld voor een landelijke oplossing. De eerlijkste en goedkoopste oplossing is mondzorg terug op te nemen in het basispakket. Daarom vestigden we met Mondzorgkaravaan door heel het land aandacht voor het toenemende aantal mensen dat de tandarts mijdt vanwege de kosten. Eindelijk kwam er in november 2022 erkenning van de minister Kuipers die stelde dat er 'signalen zijn over het toenemend mijden van mondzorg'. In december plaatsten we een advertentie (zie hiernaast) in het NRC waarin we het kabinet opriepen om mondzorg terug op te nemen in het basispakket. Ook zijn we actief handtekeningen gaan verzamelen voor onze mond-zorg-petitie die in 2022 ook door de voorzitter van FNV Tuur Elzinga werd ondertekend.

ZO ZIET HET KABINET JOU

OPROEF AAN KABINET: BRENG MONDZORG TERUG IN HET BASISPAKKET

Waarom doet het kabinet alsof je mond geen onderdeel van je lichaam is? Het is de verantwoordelijkheid van het kabinet. Maar voor mondzorg moet je extra betalen, voor het betalen. Maar het aantal mensen dat de tandarts mijdt vanwege de kosten, stijgt. Dit is een crisis. Het kabinet moet het geld voor mondzorg terug in het basispakket brengen. Het CPB 1,5 miljard euro kost. Dat kan de crisis omkeren.

Wat gebeurt er met nu ons gebit? Mondzorg is een recht, maar het wordt steeds moeilijker om het te betalen. Het kabinet moet het geld terug in het basispakket brengen. Het CPB 1,5 miljard euro kost. Dat kan de crisis omkeren.

Wat gebeurt er met nu ons gebit? Mondzorg is een recht, maar het wordt steeds moeilijker om het te betalen. Het kabinet moet het geld terug in het basispakket brengen. Het CPB 1,5 miljard euro kost. Dat kan de crisis omkeren.

IEDEREEN HEeft RECHT OP ZORG

Dokters van de Wereld
www.doktersvanderwereld.org

SEKSUELE EN REPRODUCTIEVE ZORG

Veel mensen in Nederland krijgen niet de seksuele en reproductieve zorg die ze nodig hebben. Dat leidt tot ongewenste zwangerschappen, maar ook tot de verspreiding van seksueel overdraagbare aandoeningen (soa's). Daarnaast kan het leiden tot baarmoederhalskanker bij vrouwen die uitgesloten zijn van het bevolkingsonderzoek.

Niet alle vrouwen in Nederland zijn baas in eigen buik. Zo zijn alle vormen van anticonceptie vanaf 21 jaar in principe voor eigen rekening. Ook moet je voor het afnemen van een soatest steeds vaker betalen of steeds langer wachten. Bovendien kunnen lang niet alle vrouwen in Nederland kosteloos een abortus krijgen. Denk aan ongedocumenteerde vrouwen en internationale studenten. Verder zijn ongedocumenteerde vrouwen uitgesloten van het bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker. Terwijl juist deze vrouwen een veel grotere kans op deze ziekte lijken te hebben dan andere vrouwen. Eén van de mogelijke verklaringen hiervoor is dat zij noodgedwongen of onder dwang veel meer wisselend seksueel contact hebben.

HIV-VOORLICHTING EN -TESTS

Samen met drie GGD's hebben we in 2022 drie projecten gedaan waarbij wij voorlichting hebben gegeven over hiv en hiv-tests hebben aangeboden. De steden waar we deze projecten uitvoerden waren Amsterdam, Utrecht en Groningen. In Amsterdam lag de focus op ongedocumenteerde migranten, in Utrecht op asielzoekers en ongedocumenteerde migranten, en in Groningen op migranten msm (mannen die seks hebben met mannen, red.). In al deze projecten legden we op een actieve manier contact met de doelgroep – ook wel een outreachende werkwijze genoemd – en werkten we intensief samen met de verschillende GGD's, die het stuk van andere soa-testen de PREP-voorziening op zich namen.

NIEUWE ZORGBUS

In november werd onze nieuwe Zorgbus opgeleverd, die speciaal is omgebouwd om ook seksuele en reproductieve zorg te verlenen. Zo is de bus onder meer voorzien van een gynaecologische stoel en een echoapparaat. Daarna zijn we met de bus op pad gegaan naar allereerst Amsterdam, Groningen en Utrecht.

Voordat we met de bus komen, gaven we meerdere voorlichtingen aan ongedocumenteerde migranten in samenwerking met lokale hulporganisaties. Na deze voorlichtingen kunnen zij zich inschrijven voor het spreekuur op de bus. Vrouwen én mannen kunnen soa-tests laten afnemen. Vrouwen kunnen bij ons terecht voor onder meer anticonceptie en cervixscreening in het kader van preventie baarmoederhalskanker.

PREVENTIE BAARMOEDERHALSKANKER

Ongedocumenteerde vrouwen zijn uitgesloten van het bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker, terwijl kleinschalig onderzoek eerder al liet zien dat deze doelgroep een groter risico loopt. Met de nieuwe Zorgbus kunnen we veel meer vrouwen onderzoeken. Zo verzamelen we ook data waarmee we mogelijk in de toekomst kunnen aantonen dat baarmoederhalskanker onder ongedocumenteerde vrouwen een groter probleem is. En dat zij niet langer uitgesloten moeten worden van het bevolkingsonderzoek.

SPREKUREN

Op vaste locaties in Amsterdam en Den Haag houden onze vrijwillige artsen spreekuren seksuele en reproductieve gezondheidszorg. We zien vooral vrouwen die bij ons terecht komen in de medische spreekuren of voorlichtingen op deze spreekuren. De doelgroep is heel divers: van Zuid-Amerikaanse arbeidsmigranten tot slachtoffers mensenhandel uit Nigeria. Tijdens deze spreekuren krijgen vrouwen voorlichting over anticonceptie, nemen we uitstrijkjes af en worden abortusverzoeken besproken. In Amsterdam groeide de vraag naar deze zorg; we houden inmiddels wekelijks spreekuur. Ook is de vraag vanuit de LHBTI+-community toegenomen. In 2022 hebben we op de spreekuren en de bus 616 consulten gedaan, bij 471 vrouwen en zijn 131 vrouwen en mannen voorgelicht.

ZORGCAFÉS

In onze Zorgcafés komen ook regelmatig vrouwen met vragen en problemen rond seksuele en reproductieve zorg. Denk aan vragen over anticonceptie of over een zwangerschap, al dan niet gewenst of gepland. We hebben tientallen vrouwen begeleid en

ondersteund in de toeleiding naar een huisarts, GGD en soms abortuskliniek. Bij velen spelen ook complexe relationele en maatschappelijke problemen. Dan begeleiden we ze ook naar maatschappelijke organisaties die hulp bieden bij opvang, sociale en financiële problematiek.

SEKSUEEL EN GENDERGERELATEERD GEWELD

In samenwerking met de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) startten we in 2022 met het project SAMEN. Het doel van het project is om seksueel en gendergerelateerd geweld onder migranten (waaronder vluchtelingen) bespreekbaar te maken, te voorkomen en te bestrijden. Tevens willen we de kennisuitwisseling en samenwerking tussen organisaties versterken. Daarnaast organiseren we trainingen voor professionals in het maatschappelijk domein om signalen van gender gerelateerd geweld te

herkennen en op een cultuursensitieve manier bespreekbaar te maken. Het project wordt gedurende 2 jaar in 6 steden uitgevoerd. In september 2022 vond de kick-off plaats. Eind 2022 zijn 15 cultuurmediators en medische vrijwilligers geworven en getraind om gendergerelateerd geweld bespreekbaar te maken. Door het vertrouwen dat we in de Zorgcafés met mensen hebben opgebouwd, spraken we in de afgelopen periode tientallen personen die om hulp vroegen vanwege een ervaring met gender gerelateerd geweld. Denk aan vrouwelijke genitale verminking, partnergeweld en mensenhandel.

STEUNGROEPEN VOOR VROUWEN EN MANNEN

In het onderzoeksproject Vrouw & Gezondheid (ZonMw) is samen met Amsterdam UMC, Nisa for Nisa, Centrum Seksueel Geweld (CSG) en Edu4U een handleiding voor de begeleiding van

steungroepen voor Eritrese en Arabische vrouwen ontwikkeld. Met Tingriya- en Arabischsprekende gespreksleiders begeleiden we twee steungroepen. In 6 bijeenkomsten komen verschillende thema's aan bod om seksueel en gender gerelateerd geweld bespreekbaar te maken en steun bij elkaar te kunnen vinden. Met support van de gemeente Amsterdam is met Amsterdam UMC ook ingezet op de ontwikkeling van een handleiding voor de uitvoering van twee steungroepen voor Eritrese en Arabische mannen om de psychosociale ondersteuning voor Eritrese jongeren op de huisvestinglocaties te versterken.

PLEITBEZORGING

Iedere vrouw moet baas in eigen buik zijn. Daarom moet anti-conceptie voor alle vrouwen worden vergoed. Ook moeten alle vrouwen die in Nederland wonen een abortus kunnen krijgen,

zonder dat zij daarvoor hoeven te betalen. Door een weeffout in het beleid worden de kosten van abortus bij bepaalde vrouwen niet vergoed. Op ons initiatief stuurden we samen met Rutgers, Fiom, Bureau Clara Wichmann, het Nederlands Genootschap van Abortusartsen (NGvA), de Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (KNOV) en vele abortusklinieken een brief aan minister Kuipers van Volksgezondheid om abortuszorg voor alle vrouwen te vergoeden. In 2022 werd abortushulpverlening goed geregeld voor Oekraïense vrouwen, maar nog niet voor alle uitgesloten groepen, zoals ongedocumenteerde vrouwen. Een gemiste kans. We blijven de toegang tot abortus voor alle vrouwen in Nederland bij beleidsmakers en politici onder de aandacht brengen. Ook zetten we ons in dat het bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker voor alle vrouwen toegankelijk is.

GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

Wie er mentaal helemaal doorheen zit en uiteindelijk besluit hulp te zoeken, kan lang wachten in Nederland. Wie geluk heeft, krijgt binnen een maand een intake. Vervolgens is het maanden wachten op een behandeling in de geestelijke gezondheidszorg (ggz). Terwijl mensen wachten, verergeren vaak de klachten.

De problemen in de ggz zijn enorm: het is voor patiënten een zeer complex systeem en tienduizenden mensen staan op de wachtlijst. De psychische klachten waarmee mensen bij Dokters van de Wereld aankloppen, zijn divers en schrijnend. Ze lijden aan depressies, ervaren angsten of zijn getraumatiseerd. Zorgen over onderdak, inkomen of verblijfspapieren versterken deze klachten vaak alleen maar.

PSYCHOSOCIALE ONDERSTEUNING

In 2022 werden in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam consulten psychosociale ondersteuning gegeven aan ongedocumenteerde migranten. Deze consulten hebben een driedelige functie, namelijk triage, overbruggingshulp naar de tweede- of derdelijks

ggz, of laagdrempelige psychosociale ondersteuning. Uit deze consulten en in de Zorgcafés identificeerden we mensen die een aanbod kregen mee te doen aan groepssessies met de beproefde METS-methode (Method for Empowerment of Trauma Survivors). Dat is een herstelgerichte benadering waarbij tijdens bijeenkomsten over verschillende thema's wordt gesproken en interactieve oefeningen worden gedaan om weer grip en regie te krijgen op het eigen leven. Door de uitwisseling met elkaar, ervaren zij ook dat zij niet de enige zijn met mentale problemen, zonder dat wordt ingegaan op hun persoonlijke traumatische ervaringen. METS werd aan 51 mensen aangeboden. Ook zijn 30 vrijwilligers hiervoor opgeleid.

ZORGCAFÉS

In de Zorgcafés hebben we aan ruim 90 personen met mentale problematiek psychosociale ondersteuning geboden. We hebben hen begeleid naar reguliere zorg voor verwijzing naar specialistische behandeling. De problematiek varieert: spanning, stress, slaapproblemen, concentratieproblemen, maar ook ernstige problematiek zoals PTSS, depressie, angststoornissen waardoor

mensen niet meer kunnen functioneren in de maatschappij. In Amsterdam zien we vooral statushouders en mensen die nog in de asielprocedure zitten en in asielopvang verblijven, terwijl we in Nijmegen en Arnhem een grotere groep ongedocumenteerde mensen zien. Inmiddels is in Nijmegen een goede samenwerking opgebouwd met het transculturele team van Propersona, en zijn we onderdeel van de zorgketen geworden in de doorverwijzing van ongedocumenteerde migranten naar de reguliere zorg. In Arnhem hebben we samen met maatschappelijke organisaties onze zorgen uitgesproken over de moeilijke toegang naar reguliere zorg.

WETENSCHAPPELIJKE PUBLICATIE

Vier vrijwillige artsen en onze coördinator kregen een belangrijk onderzoek gepubliceerd in medisch wetenschappelijk tijdschrift *Culture, Medicine, and Psychiatry*. Daarin staat dat 81 procent van de ongedocumenteerde mensen op ons medisch spreekuur een depressie en/of een angststoornis heeft. Maar liefst 37 procent had in de afgelopen maand aan zelfdoding gedacht. Ook hoorde 35 procent van hen stemmen, wat vaak verband

'ZWAAR EN ONZEKER LEVEN'

Arts Sandrine Vollebregt deed haar wetenschappelijke stage bij Dokters van de Wereld. In haar scriptie toonde ze aan dat veel ongedocumenteerde mensen in Nederland er mentaal zeer slecht aan toe zijn. "Dat mensen zonder papieren het mentaal zwaar hebben, weten alle vrijwillige artsen van Dokters van de Wereld. Om te kijken of we onze hulpverlening daaraan moesten aanpassen, zijn we klachten rond geestelijke gezondheid gaan inventariseren. De uitkomsten logen er niet om. Omdat er maar weinig over de gezondheid van ongedocumenteerde mensen is gepubliceerd, vonden we het belangrijk de resultaten gepubliceerd te krijgen.

Veel mensen die zonder papieren in Nederland verblijven, hebben een heel zwaar en onzeker leven. Mensen zijn hier met een bepaalde reden en kunnen of willen niet weg. Daar kun je iets van vinden, maar ze zijn nu eenmaal hier. Het recht op zorg staat daar los van. Het is een mensenrecht dat voor iedereen geldt. Als arts én medemens vind ik dat we er voor deze mensen moeten zijn. Zij verdienen de zorg die ze nodig hebben."

houdt met opgelopen trauma's. Veel van de ondervraagden heeft te maken gehad met lichamelijk geweld zoals marteling, verkrachting of gevangenschap. Die trauma's liepen ze op in hun land van herkomst, op de vlucht óf in Nederland. Ook kunnen de psychische klachten verklaard worden door de specifieke problemen die mensen zonder geldige verblijfspapieren hebben. Denk aan sociale uitsluiting, slechte huisvestingsomstandigheden, gebrek aan emotionele steun, onzekerheid over wettelijke status, angst om gearresteerd te worden, werkloosheid en uitbuiting, slechte gezondheid en moeilijke toegang tot gezondheidszorg. Vaak zijn deze problemen langdurig en zonder uitzicht op verbetering. Lees meer hierover in het kader hiernaast met arts en hoofd-auteur van dit wetenschappelijk artikel Sandrine Vollebregt.

EXPERTMEETING

De wetenschappelijke publicatie werd 26 september 2022 besproken tijdens een expertmeeting georganiseerd door Dokters van de Wereld. Aanwezig waren deskundigen van overheidsinstellingen zoals GGD, COA, IND en gemeenteambtenaren, GGZ-instellingen, wetenschap en het maatschappelijk middenveld, waaronder VluchtelingenWerk Nederland, het

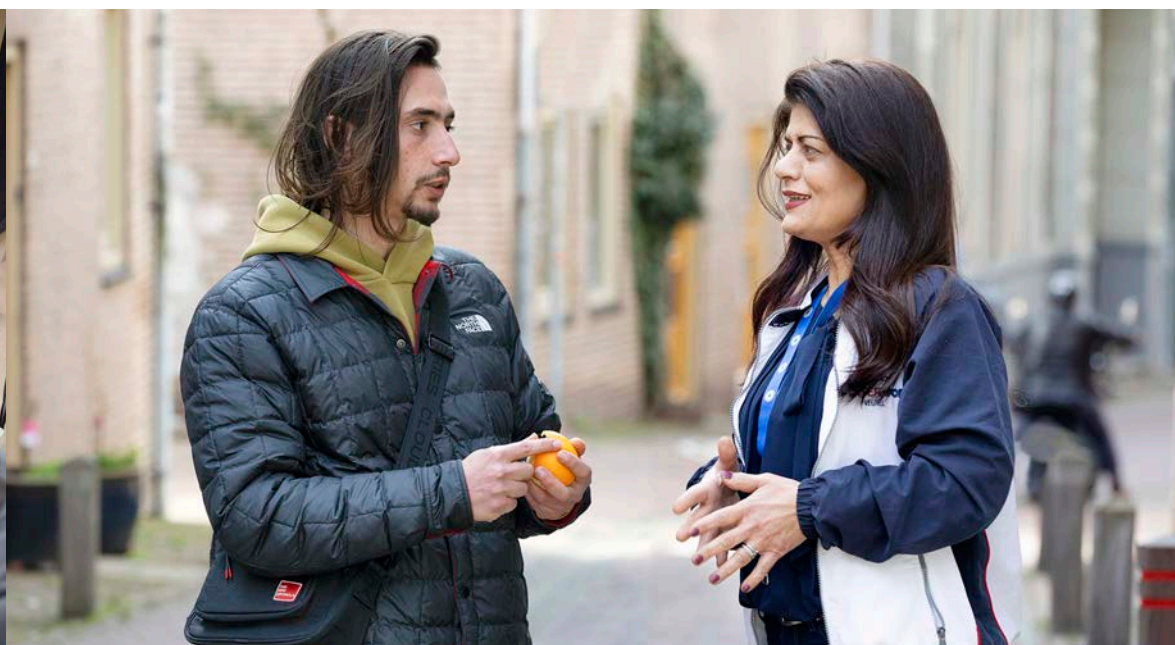
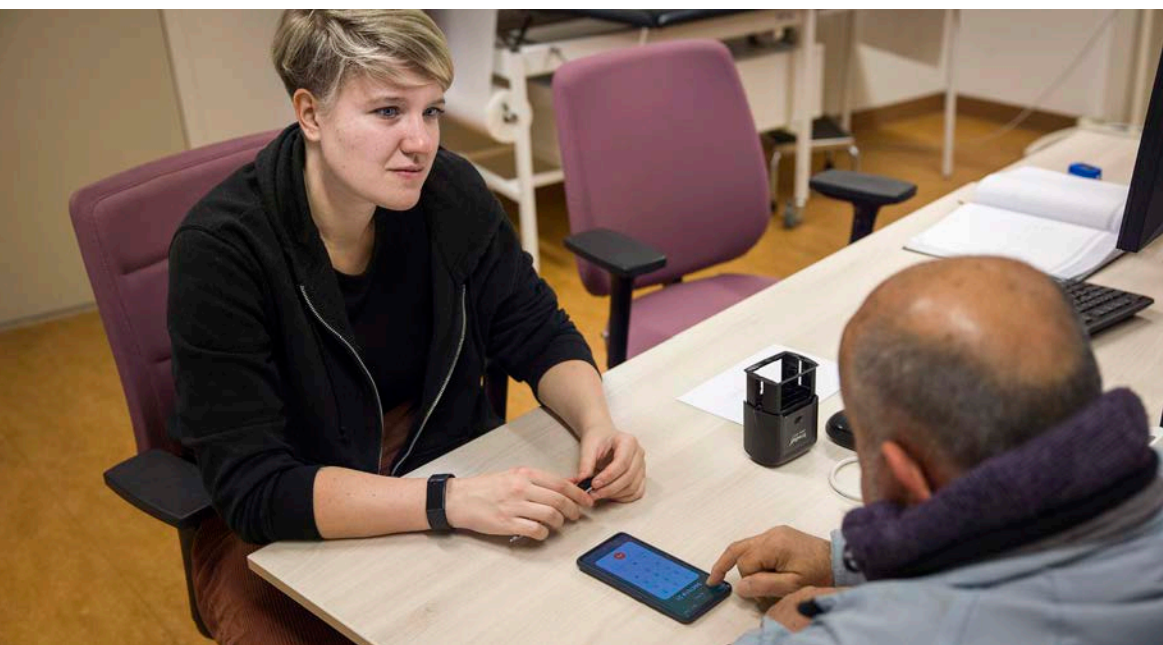
Rode Kruis en het Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt. Tijdens de expertmeeting werden praktijkervaringen uitgewisseld over geestelijke gezondheidszorg aan ongedocumenteerde migranten. Centraal stond de vraag hoe aan mentaal welzijn te werken als de verblijfsstatus van een cliënt nog onzeker is en welke instrumenten er zijn om in de tussentijd psychische klachten niet te laten verergeren.

PLEITBEZORGING

Vanuit onze pleitbezorging is onze inzet dat iedereen die wacht op een behandeling in de ggz toegang moet krijgen tot overbruggingshulp zoals psychosociale ondersteuning of lotgenotencontact. Daarnaast is de ggz voor veel mensen onnodig complex. Betere informatie over het zorgsysteem, de behandelopties, verzekeringsvoorwaarden en méér ondersteuning is hard nodig. Verder vinden wij dat geestelijke gezondheid een taak is voor méér dan alleen de ggz. Betere lokale samenwerking tussen huisartsen, medewerkers in de ggz-, welzijns- en buurtorganisaties is vereist.

De problematiek rond ggz is complex en vergt structurele veranderingen die pas op de lange termijn impact zullen hebben op de lange wachttijden in de ggz. Overbruggingshulp is daarbij een concreet en praktisch middel dat op korte termijn verlichting kan brengen. Dankzij overbruggingshulp hebben mensen al tijdens het wachten op ggz toegang tot psychosociale ondersteuning, waardoor zij leren om te gaan met mentale stressfactoren en kunnen zij voorkomen dat hun klachten verergeren. Om hier de overheid van te overtuigen hebben verschillende verhalen van wachtenden in de ggz verzameld en gebundeld in het boekje *Even Geduld A.U.B.* Deze persoonlijke verhalen geven mensen die wachten op behandeling een gezicht en tonen het belang van laagdrempelige psychosociale ondersteuning.

In 2022 heeft VWS-minister Helder haar steun uitgesproken voor verschillende vormen van wachttijdbegeleiding die worden aangeboden aan mensen die op de wachtlijst voor ggz. Minister Helder heeft ook toegezegd in gesprek te gaan met gemeenten en verzekeraars om overbruggingshulp actiever aan te bieden.

UITGAVE 'EVEN GEDULD A.U.B.'

Om politiek en beleidsmakers te overtuigen van het belang van overbruggingshulp, hebben we de uitgave *'Even geduld a.u.b.'* gemaakt. Klik op de afbeelding om deze uitgave te lezen.

COMMUNICATIE EN FONDSENWERVING

Dokters van de Wereld vraagt met acties, campagnes, evenementen, media-inzet en voorlichting aandacht voor het recht op zorg voor iedereen. In 2022 hebben we het Nederlandse publiek actief betrokken bij zaken waarin de toegang tot zorg in het gedrang kwam, zowel in het binnenland als in het buitenland.

We willen met onze publiekscommunicatie het draagvlak voor de toegang tot zorg voor mensen in een kwetsbare positie vergroten. Dankzij de steun van onze donateurs, fondsen, bedrijven, scholen, de Nationale Postcode Loterij en subsidies van gemeenten, EU en de overheid kunnen wij ons inzetten voor deze mensen en effectief strijden voor het recht op zorg.

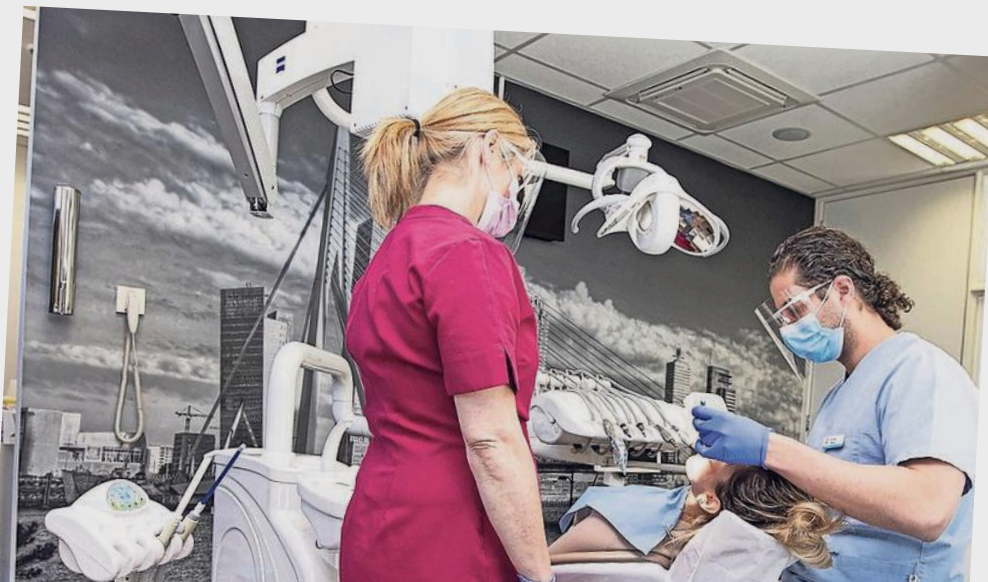
Minister bezorgd over stijging van aantal tandartsmijders

Annemarie de Jong
a.de.jong@mediahuis.nl

Den Haag ■ Minister Ernst Kuipers van Volksgezondheid is bezorgd over volwassenen die niet regelmatig een tandarts bezoeken. „Er zijn signalen over het toenemend mijden van mond-zorg”, laat hij weten.

Steeds meer Nederlanders slaan controles en behandelingen bij de tandarts en mondhygiënist over. Mogelijk door geldgebrek. Een aantal loopt rond met pijn en ontstekingen.

COMMUNICATIE

Via (online) communicatie informeren we onze achterban, versterken we onze zichtbaarheid, naamsbekendheid en reputatie, en hebben we interactie met onze volgers en het algemene publiek. Het aantal unieke bezoekers (ruim 360.000) op de website bleef ongeveer gelijk ten opzichte van het jaar ervoor. Het aantal mensen dat maandelijks onze e-mailnieuwsbrief groeide sterk van ruim 44.000 naar bijna 65.000 abonnees. Sociale media zijn belangrijk voor Dokters van de Wereld als middel voor de groei van een beweging en voor fondsenwerving. Op alle platforms waar we actief zijn, verwelkomden wij veel nieuwe volgers. Op Facebook groeide het aantal volgers naar 34.821 mensen, op LinkedIn naar 4.720, Instagram 2.176 en Twitter 1.288.

IN DE MEDIA

In 2022 is onze aanwezigheid in de media vergroot. Met onze Mondzorgkaravaan, onze petitie en ons pleidooi om mondzorg in het basispakket te krijgen, haalden we in 2022 vaak het nieuws. Meest in het oog springend zijn de items in landelijke televisieprogramma's: *EenVandaag*, *RTL Nieuws* en *Hart van Nederland*. Ook maakte *Hart van Nederland* een item over onze zorg aan Oekraïense vluchtelingen in Nederland. *RTL Nieuws* filmde een hulpkonvoi dat vanuit Nederland naar Oekraïne vertrok. Onze medische zorg aan mensen zonder verblijfspapieren kon ook op media-aandacht rekenen. *Medisch Contact* kwam met een reeks artikelen, directeur Jasper Kuipers gaf een interview aan het radioprogramma voor onderzoeksjournalistiek *Pointer*, en de opening van onze Medisch Post haalde diverse media.

RTL Nieuws maakte in 2022 twee items over Dokters van de Wereld waaronder [dit item](#) over mondzorg

◀ Eindelijk kwam er dit jaar erkenning vanuit het kabinet voor de problemen rond mondzorg.

25-JARIG JUBILEUM

In 2022 bestond Dokters van de Wereld 25 jaar in Nederland. Niet iets om te vieren, maar wel een moment om bij stil te staan. Dat deden we op 14 december met 250 vrijwilligers, medewerkers en relaties in de Meervaart in Amsterdam. Het inhoudelijk programma werd geleid door dagvoorzitter Bahram Sadeghi. Na de opening door directeur Jasper Kuipers waren er boeiende speeches van Jacobine Geel, voorzitter van het College voor de Rechten van de Mens en publicist Thijs Kleinpaste van *De Groene Amsterdammer* en *De Correspondent*. Het programma werd ter plekke becommentarieerd door Bastiaan Geleijnse van Fokke & Sukke. Verder vroeg Sadeghi drie vrijwilligers naar hun werk en hun drijfveren. De voorzitter van het bestuur, Hendrik Verschuur, sloot het programma af met dankwoorden voor alle betrokken vrijwilligers, medewerkers, bedrijven, fondsen, donateurs, gemeenten en samenwerkingspartners én de mensen waar wij ons voor inzetten.

Dagvoorzitter Bahram Sadeghi in gesprek met vrijwilligers (v.l.n.r.) psycholoog Sammy Koorn, tropenarts Jamilah Sherally en anesthesioloog Claar Bijleveld.

BASISSCHOOLKINDEREN IN ACTIE VOOR OEKRAÏNE

De oorlog in Oekraïne laat niemand onberoerd. Dat gold ook voor de kinderen uit de groepen 6, 7 en 8 van de 2e Marnixschool in Utrecht. Zij wilden ook iets doen en begonnen op eigen initiatief een inzamelingsactie. Juf Nienke was supertrots op de kinderen omdat het idee echt helemaal van de kinderen zelf kwam.

Zo organiseerde Abel een sponsorloop en maakte hij zelf de stempelkaarten. Lena, Rosa, Noa en nog meer meiden zamelden statiegeldflessen in en verkochten daarnaast ook nog spulletjes. Alle inspanningen van de kinderen resulteerden in een prachtig bedrag van 3.662 euro! We zijn bij Dokters van de Wereld zeer vereerd dat de kinderen ons als goed doel hebben uitgekozen. Met het bedrag hebben we de slachtoffers van de oorlog in Oekraïne medische zorg kunnen bieden en Oekraïense ziekenhuizen bevoorrad.

DONATEURS

De steun van onze donateurs is onmisbaar voor Dokters van de Wereld. Niet alleen maken zij het werk mogelijk, maar zij laten daarmee ook zien dat zij onze strijd voor toegang tot zorg steunen en belangrijk vinden. Daarom zijn we blij te kunnen melden dat steeds meer mensen in Nederland Dokters van de Wereld steunen met een structurele donatie of (periodieke) gift. In 2022 steeg het aantal donateurs van 12.546 naar 14.937, een groei van 19 procent. Samen doneren zij een bedrag van 855.000 euro. Dat is een groei van 16 procent ten opzichte van 2021, toen er 736.716 euro werd gedoneerd.

NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

De Nationale Postcode Loterij is de grootste goeddoelenloterij van Nederland. Dokters van de Wereld is sinds 2009 partner. Ieder jaar ontvangen we 500.000 euro voor ons werk. Dat maakt de Nationale Postcode Loterij tot een belangrijke structurele partner die een wezenlijk verschil maakt voor onze organisatie. De steun van de Postcode Loterij betekent een solide basis voor onze organisatie. De bijdrage van de loterij is uniek, omdat deze niet alleen meerjarig is, maar ook omdat goede doelen zelf de besteding ervan mogen bepalen, op basis van eigen expertise.

CBF EN ANBI

Dokters van de Wereld heeft het predicaat 'erkend goed doel' van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF). In 2020 heeft het CBF een hertoetsing uitgevoerd, waardoor onze erkenning wederom met drie jaar is verlengd. Het CBF is een onafhankelijke stichting die toezicht houdt op de inzameling van geld voor goede doelen. Dokters van de Wereld hecht veel waarde aan het CBF-keurmerk. Onze werkzaamheden voeren we conform de eisen van het reglement uit. Ook hanteren we de gedragscode voor fondsenwerving van de Vereniging van Fondsenwervende Instellingen. Hierin staan de basiswaarden: respect, openheid, betrouwbaarheid en kwaliteit centraal.

Dokters van de Wereld beschikt sinds 1 januari 2008 over een ANBI-verklaring, die garandeert dat de Belastingdienst Dokters van de Wereld erkent als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Dit biedt fiscale voordelen voor zowel sponsors en donateurs als Dokters van de Wereld.

BEDRIJVEN, FONDSSEN, OVERHEDEN EN STICHTINGEN

In 2022 ontvingen we voor onze projectactiviteiten verschillende donaties van stichtingen, overheden, bedrijven, religieuze, vermogens- en verzekeringsfondsen (zie overzicht op de volgende pagina's). Voor deze fondsen gelden de verantwoordings-eisen zoals vastgelegd in de donorcontracten. De meeste donoren hebben als vereiste één of meerdere voortgangsrapportages per jaar te ontvangen. Voor enkele donoren worden ook projectevaluaties uitgevoerd en/of financiële verantwoordingen opgesteld. Wij danken al onze donoren en sponsors voor hun waardevolle (financiële) ondersteuning.

EXTRA BIJDRAGE POSTCODE LOTERIJ

In 2022 werden we door de Nationale Postcode Loterij verrast met een extra eenmalige bijdrage van 500.000 euro voor onze Zorgbussen. Deze bijdrage hebben we onder meer ingezet om een nieuwe Zorgbus aan te schaffen en om te bouwen voor seksuele en reproductieve zorg. Vaak ontberen vrouwen zonder verblijfspapieren deze zorg. Denk aan slachtoffers van mensenhandel. Terwijl deze vrouwen veel vaker seksueel worden uitgebuit. In de bus kunnen deze vrouwen terecht bij vrijwillige artsen voor vrijwel alle vormen van anticonceptie, soatests en uitstrijkjes. Met de bus gaan we nu het hele land door om seksuele en reproductieve zorg te verlenen aan vrouwen in een kwetsbare positie. Allemaal mede dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij!

OVERZICHT FONDSSEN EN PARTNERS

Adessium Foundation

Dit fonds streeft naar een samenleving die mensen stimuleert in harmonie te leven met elkaar en met hun omgeving, en ondersteunde het Oekraïne Respons Plan en projecten voor de toegang tot medische basiszorg en seksuele en reproductieve zorg.

Stichting Dioraphte

Dioraphte ondersteunde het Oekraïne Respons Plan en projecten voor de toegang tot medische basiszorg en seksuele en reproductieve zorg.

Gemeente Haarlemmermeer

Medisch spreekuur en spreekuur voor seksuele gezondheid voor Oekraïense vluchtelingen in Badhoevedorp.

Aidsfonds

Met steun van het Aidsfonds voerden we het project 'Ongedocumenteerd, maar niet langer ongetest' in de regio Utrecht uit.

Europese Unie

Het project SAMEN in samenwerking met het IOM is mede door de Europese Unie gefinancierd.

Nationale Postcode Loterij

We zijn een van de vaste goede doelen van de Nationale Postcode Loterij. In 2022 kregen we bovendien extra steun voor onze Zorgbussen (zie kader op de vorige pagina).

GIRO555

Als gastdeelnemer van de Giro555 hebben we de projecten 'Aids HIV Response Ukraine' en Ukraine Emergency Medical Supply' uitgevoerd.

Fred Foundation

Fred Foundation ondersteunt het project 'Yes we care, the next step' waarin we een community van vrijwilligers mobiliseren voor hoogwaardige psychosociale zorg voor mensen op de vlucht, migranten en ongedocumenteerden.

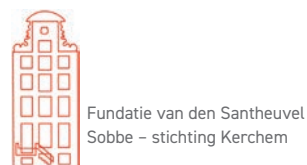
ZonMw

ZonMw ondersteunde onderzoeks-project Doing E-health en het Participatief Onderzoek Vrouw en Gezondheid.

De Fundatie Van den Santheuvel Sobbe

Dit fonds ondersteunde het Oekraïne Respons Plan en het project waarbij we METS inzetten voor migranten met sgbv-ervaringen.

Rode Kruis

Voor het Rode Kruis hebben we acute mondzorg aan Oekraïense vluchtelingen verleend.

Triodos Foundation

De Triodos Foundation ondersteunde onze pleitbezorging rond onze inzet voor Oekraïense vluchtelingen.

Fonds 1818

Dit fonds ondersteunt meerjarig onze Mondzorgkaravaan en Zorgbus voor seksuele en reproductieve zorg in Leiden en Den Haag.

Kansfonds

Samen met het Fonds Ayuda steunt het Kansfonds meerjarig onze Zorgcafés waar we statushouders naar zorg begeleiden.

Ars Donandi, W.J.O. de Vries fonds

Samen met het W.J.O. de Vries fonds steunt Ars Donandi meerjarig onze Zorgcafés waar we statushouders naar zorg begeleiden.

RCOAK

RCOAK steunt meerjarig onze Zorgcafés waar we statushouders naar zorg begeleiden.

Novia Cura

De Mondzorgkaravaan wordt in natura gesteund door Novia Cura.

Payt

Ons mondzorgprogramma wordt meerjarig gesteund door Payt.

NWO - Mozaïek 2.0

Onze supportgroepen voor vrouwen werden mede mogelijke gemaakt door NWO - Mozaïek 2.0.

Anonieme fondsen

Drie fondsen die niet met naam genoemd willen worden, ondersteunden het project Finding our voice, de Mondzorgkaravaan in Maastricht en het project Zorgtafel in Amsterdam-Noord voor Eritrese vluchtelingen.

ORGANISATIE

Onze 270 medewerkers zetten zich gezamenlijk in voor het recht op zorg. Het aantal vrijwilligers en betaalde krachten nam in 2022 toe met 20 procent. Dat komt in totaal neer op 37 fte waarmee we adequaat kunnen blijven reageren op de veranderende hulpvragen en hulpvormen in binnen- en buitenland. Ook in 2022 waren de belangrijkste prioriteiten de continuïteit van onze diensten aan kwetsbare groepen, veilige omgeving voor onze medewerkers en cliënten, en het vergroten van onze grip op bedrijfsvoering processen en beleid.

GEZOND EN VEILIG

Onze medewerkers hebben zich in 2022 met veel flexibiliteit ingezet voor het recht op zorg. Het ziekteverzuim bleef voor het tweede jaar op rij laag met 2,2 procent. Voor Dokters van de Wereld blijft het belangrijk om onze medewerkers duurzaam gezond en veilig te laten werken. Om beter zicht te krijgen op of de inzet van medewerkers en vrijwilligers en de zorg die zij leveren voldoende veilig is, heeft er een risico-inventarisatie en evaluatie plaatsgevonden met speciale aandacht voor psychosociale arbeidsbelasting. Hieruit bleek onder andere dat medewerkers nog onvoldoende de weg weten waar ze terecht kunnen met zorgen of klachten. In het afgelopen jaar is er geen melding gedaan bij het meldpunt voor vertrouwenszaken. We blijven onverminderd werken aan een organisatiecultuur waarin mensen veilig kunnen werken, elkaar kunnen aanspreken op gedrag, en waarin aandacht wordt besteed aan integriteitsrisico's en -dilemma's. We hebben in 2022 dan ook hard gewerkt aan een verbeterd integriteitsraamwerk met een heldere meldingsprocedure, een externe vertrouwenspersoon en een interne integriteitsfunctionaris.

BOUWEN OP HET FUNDAMENT

Een veranderende hulpvraag vraagt om aanpassingen in onze hulpverlening. In 2022 startte we met een nieuwe huisartsenpost in Amsterdam, werd een nieuwe Zorgbus voor ons programma seksuele en reproductieve gezondheidzorg in gebruik genomen en werden we gastdeelnemer van de Giro555-actie voor Oekraïne. We konden in 2022 voortbou-

wen op een stevig fundament met het adagium dat we transparant laten zien wat we doen en ook doen wat we hebben afgesproken met elkaar, met cliënten, donoren en partners.

RISICOANALYSE EN BEHEERSING

Door de uitbreiding in inhoud en scope van onze programma's hebben we in 2022 extra capaciteit ingezet op risicoanalyse en beheersing. Bij de identificatie van selectie van de voornaamste risico's en onzekerheden wordt gekeken naar de volgende categorieën: strategie, operationele activiteiten, financiële positie, financiële verslaglegging en wet- en regelgeving. Daarbij wordt gekeken naar de mogelijke risico's, de impact, de beheersmaatregelen en financiële consequenties.

TOEKOMSTVISIE

Wij geloven dat constructieve kritiek op (voorgenomen) zorgbeleid gebaseerd op ervaringen uit de praktijk een wezenlijk verschil kan maken voor iedereen die recht op zorg heeft. Om die reden zijn wij als organisatie gecommitted aan het voortdurend brengen van een onafhankelijke stem in debatten en discussies over recht en toegang tot zorg. Om de impact van ons werk te vergroten zijn we voornemens om als organisatie de komende jaren uit te breiden, zodat we in onze directe hulpverlening én in onze pleitbezorging wendbaarder zijn en op het juiste kunnen inspringen.

TOEZICHT EN VERANTWOORDING

Het bestuursmodel van Dokters van de Wereld heeft de functies toezicht, management en uitvoering gescheiden. Dokters van de Wereld is een vereniging waar bestuursleden als toezichthouder worden aangesteld. Het bestuur stelt een directie aan voor het management van de organisatie.

Een heldere beschrijving van de aard van de functie, de afzonderlijke taken en bevoegdheden van beide organen is een noodzakelijke voorwaarde om een goede verhouding tussen bestuur- en directieleden te creëren en te bestendigen. Het regelmatig evalueren, de uitkomsten daarvan vastleggen en verbeteringen implementeren zijn kwalitatieve instrumenten om de verhouding tussen de organen blijvend zuiver en werkbaar te houden.

GOVERNANCE IN DE PRAKTIJK

Het bestuur van Dokters van de Wereld heeft de verantwoordelijkheid om de scheiding tussen toezicht, management en uitvoering te bewaken. Door middel van de planning-en-controlcyclus ziet het bestuur toe op effectieve en efficiënte besteding van de middelen in de organisatie. Het bestuur bestaat uit leden die toezicht houden en adviseren over de volgende zaken de meerjarenstrategie, de begroting en het jaarplan, de jaarrekening en het jaarverslag, interacties met stakeholders, en periodieke rapportages van de directie.

TOEZICHT

Het bestuur is de verantwoordelijk als toezichthouder en:

- benoemt en ontslaat de directie;
- monitort de directie en voert jaarlijkse evaluatiegespreken;
- benoemt de accountant;
- benoemt de audit committee;
- benoemt de remuneratiecommissie;
- keurt strategische beleidsdocumenten goed.

MANAGEMENT

Het management en de dagelijkse leiding is de verantwoordelijkheid van de directie die handelt binnen de kaders van de Statuten en reglementen, en rapporteert op structurele basis aan het bestuur.

UITVOERING

Beleidsontwikkeling en implementatie van beleid is de verantwoordelijkheid van het managementteam. Het managementteam wordt voorgezeten door de directie die uiteindelijk verantwoording moet afleggen over de genomen beslissingen.

KORT VERSLAG VAN HET BESTUUR

De organisatie en hulpverlening komend uit een coronapandemie moest door de oorlog in Oekraïne de hulpverlening uitbreiden. De noodhulp in Oekraïne én aan Oekraïense vluchtelingen in Nederland vond plaats naast het voortzetten van de reguliere werkzaamheden. De algemene ledenvergadering van de vereniging stond mede daarom in het teken van de oorlog in Oekraïne. De leden van de vereniging zijn meegenomen op de diverse manieren waarop we hulpverlening aan deze specifieke doelgroep met programma's in binnen- en buitenland.

De drempels die mensen ervaren om zorg te krijgen blijven urgent in Nederland en mondiaal. De ervaringen van 2022 stellen Dokters van de Wereld in staat om onze hulpverlening en binnen- en buitenland de komende jaren de komende jaren op te schalen en zo meer impact te maken. Bestuur, directie en het managementteam zijn onverminderd aan de slag gegaan om met onze organisatie de toegang tot zorg mogelijk te maken voor uitgesloten groepen. De opschaalbaarheid van de hulpverlening vraagt investeringen in de organisatie om deze groei mogelijk te maken.

BELONING BESTUUR & DIRECTIE

Aan de toezichthoudend bestuurders is geen bezoldiging betaald en zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. In 2022 is aan het bestuur voor een bedrag van € 455,33 op declaratiebasis vergoed voor de door hen in het kader van hun bestuursfunctie gemaakte reis, verblijf- en representatiekosten. Directeur Jasper Kuipers werkte in 2022 1,0 FTE. Zijn salaris

bedroeg € 92.410,56 inclusief vakantiegeld. De pensioenpremie (werkgeversdeel) bedroeg € 8.614,56 en de telefoon- en thuiswerktoeslag € 768,30. Het salaris van de directie bij Dokters van de Wereld blijft hiermee ruim onder de beloningsrichtlijnen van Goede Doelen Nederland en het maximum van de Wet normering topinkomens (WNT).

Voorzitter Hendrik Verschuur tijdens het 25-jarig jubileum van Dokters van de Wereld.

Dit is een publicatie van het Verenigingsbestuur
van Dokters van de Wereld
Nieuwe Herengracht 20 – 1018 DP Amsterdam
020 – 765 3800
info@doktersvandewereld.org
www.doktersvandewereld.org

IEDEREEN HEEFT RECHT OP ZORG